

Beszámolók ◦ Szemlék ◦ Közlemények

MŰSZAKI KÖNYVNAPOK 1980

Október 7-én délután a tatabányai Népházban vette kezdetét a Műszaki Könyvnapok országos rendezvénysorozata, amely az idén is (tizenkilencedszer) azt a célt szolgálta, hogy a szakmunkások és a műszaki értelmiségiek minél szélesebb körben jussanak hozzá a legújabb hazai s magyarrá fordított szakirodalomhoz.

A csaknem félszáz szakkönyvújdonság zömét a reprezentatív kiállításon a megnyitó közönsége mindjárt meg is tekinthette.

A vendégeket KOVÁCS LÁSZLÓ, a MTESZ Komárom megyei titkára üdvözölte, majd dr. KAPOLYI LÁSZLÓ nehézipari miniszterhelyettes nyitotta meg a kiállítást, illetve az egész rendezvénysorozatot. Akkor – hangsúlyozta a miniszterhelyettes –, amikor a világ legtöbb országa – köztük hazánk is – egyre nagyobb energiagondokkal küzd, *egyre parancsolóbban lép fel a technikai fejlődés szükségessége*. A technikának és a közgazdaságnak együtt és egymással összhangban kell segítenie a népgazdasági feladatok megoldását. Nem véletlen az, hogyha elfogynak a munkaerőtartalékok, s a vállalatoknak ilyen körülmények között kell hatékonyabban dolgozniuk, *mind több könyvnek kell foglalkoznia a korszerű szervezési, tervezési módszerek és technikák számbavételével, megismertetésével, propagálásával*. Mindezt jelzi, mutatja a társkiadóknak – az Akadémiai Kiadónak, a Közgazdasági és Jogi Könyvkiadónak – a szokásosnál nagyobb arányú bekapcsolódása a Műszaki Könyvnapokba.

A legutóbbi években a számítástechnikától a híradás és az elektrotechnikáig minden területen meggyorsult a haladás, amelynek eredményeit sem az egyén, sem a társadalom nem nélkülözheti. Jó érdekünk, hogy ezeket az eredményeket a szakemberek minél gyorsabban és maradéktalanabban hasznosítsák.

Az ünnepi beszéd elhangzását követően FISCHER HERBERT, a Műszaki Könyvkiadó igazgatója szólt

néhány szót a már korábban említett új könyvkiadói összefogásról, s arról, hogy a kiadók az igények realisabb felmérése alapján jobb és frissebb információkat tartalmazó kiadványkínálattal igyekeznek lépést tartani a műszaki világ fejlődésével, illetve az érdeklődők igényeivel.

Ezután adta át a Kiváló Munkáért miniszteri kitüntetést 11 olyan mérnöknek, könyvtárosnak (az OMKDK

két dolgozójának, PAPP GÁBORNÉ-nak és MAURER PÉTER-nek is), nyomdásznak, könyvesbolti eladónak, akik jó munkájukkal különösképpen elősegítették a korszerű műszaki gondolat terjesztését. A kitüntetések átadása után baráti találkozó következett, amelyen – házigazdaként – Tatabánya Város Tanácsának elnöke köszöntötte a megjelenteket.

(Maurer Péter)

* * *

A Műszaki Könyvnapok tatabányai országos megnyitóját – a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége, az Állami Könyvterjesztő Vállalat, a Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó és a Műszaki Könyvkiadó rendezésében – október 8-án a budapesti megnyitót követte.

A MTESZ székházában sorra került ünnepségen az üdvözlő szavak elhangzása után két előadás is dokumentálta a műszaki irodalom fontosságát. Az elsőt GESZTI PÁL OTTÓ akadémikus tartotta „*A műszaki fejlesztés időszzerű kérdései*” címmel. Az előadó már a VI. ötéves terv időszakára tekintett ki, amikor a műszaki haladás lehetőségeivel ismertette meg hallgatóságát. Ezeket annak ellenére kell realizálni, hogy az általános gazdasági lelassulás, a műszaki fejlesztésben való lemaradás, az energiaválság mind nehezíti a magyar műszaki értelmiség kutatásra–fejlesztésre irányuló tevékenységét.

A VI. ötéves tervidőszakban a munka termelékenységének növelése, az export nagyobb arányú bővítése az importnál, a termelési szerkezet fejlesztése lesz a fő célkitűzés. Részben ebből adódnak a műszaki fejlesztés korlátai, hiszen számolnunk kell a foglalkoztatottak arányának csökkenésével, a nyersanyag behozatal korlátaival, a piaci lehetőségek nehézségeivel. Ellensúlyként viszont a licenciavásárlás, az innováció dinamikájának fokozása, a termelési ráfordítások csökkentése, az energiamegtakarítás lehetőségei tárulnak fel előttünk. A következő években döntő jelentősége lesz a technológia színvonalának, amit elősegíthet a gyors és korszerű műszaki könyvkiadási politika is. Várható továbbá a számítástechnika fejlesztése, s bár a világ élvonalát még így sem érjük el, de lehetőségünk van egy jó közepes színvonal elérésére.

Második előadóként KORNAI JÁNOS akadémikus – a „*Gazdasági ösztönzők a műszaki fejlődésben*” címmel – a Műszaki Könyvnapokra megjelent könyvről, „*A hiány*”-ról, s ennek kapcsán a műszaki haladás helyzetéről beszélt.

A *hiány* c. mű tulajdonképpen krónikus hiánygazdaságunkat elemzi, amely nem alkalmi jelenség, hanem – a szerző szerint – a magyar gazdaságnak normális állapota. Míg nálunk egyes árucikkekből hiány van, addig más országokban túltermelés folyik. A hiánygazdálkodás okai

a következők: korlátozott a vásárlóerő; a termelő szférában a pénzügyi szabályozás alkalmatlansága miatt készletek felhalmozására kerülhet sor; a vállalatok kevésbé költségérzékenyek, s nem fejlődik ki a kockázat tudata.

A műszaki haladásról szólva, KORNAI JÁNOS gazdaságunk műszaki teljesítményének elmaradásait a következőkben látja: a forradalmi jelentőségű technikai újítások létrejöttében a szocialista országoknak eddig elenyésző szerepük volt; az újítások követésének és utólérésének terén erős késésben vagyunk; a kivitelezés minősége nem a legmegfelelőbb. Ily módon *a műszaki haladásban való lemaradásunk fő okai szintén a gazdaságban kerecsendők*. A műszaki fejlődésre nem hat gazdasági kényszer.

A jövőben szükség lesz a kutatás tervezésének, szervezésének javítására, célszerű árintézkedések és adminisztrációs intézkedések meghozatalára.

A két előadás után a megjelentek megtekintették a Műszaki Könyvnapok alkalmából rendezett szakkönyvkiállítást.

(Cziegler Mária)

* * *

A műszaki könyvnapok alkalmából az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ az elmúlt öt év legfontosabb könyvnap kiadványait állította ki.

A könyvtár halljában október 10-én tartott megnyitón ÁGOSTON MIHÁLY, az OMKDK főigazgatója arról szólt, hogy a hazai könyvkiadás öröndetesen csökkentette a nemzetközi élvonal követésének időbeli távolságát. A könyvek „külsőjáról” szólva megemlítette, hogy a fontos információkat tartalmazó kiadványoknál, amelyek gyors átfutási időt igényelnek, *le kell mondani a reprezentatív külsőről*. Az ilyen könyvek egyszerűbb kivitelűek és olcsók legyenek. Ezeket a kiadványokat használóik nem valami kivételes szakirodalmi olvasmányélmény kedvéért veszik a kezükbe, hanem mert praktikus tanácsokat adnak, informálnak a műszaki haladás legújabb eredményeiről. Ha az ilyen kiadványok nem a kellő időben jelennek meg, *újdonságértéküket elvesztik, elévülnek*.

FISCHER HERBERT, a Műszaki Könyvkiadó igazgatója a műszaki könyvkiadás hazai fejlődéséről beszélt, s köszönetet mondott az OMKDK-nak a retrospektív kiállítás megrendezéséért.

A közel 250 kiállított könyv jól érzékelteti az elmúlt években megjelent szakirodalom jellegzetességeit. Igen sok mű foglalkozik a vállalati munkával, a hatékonyság javításának lehetőségeivel, a vállalatok működésének, gazdasági alkalmazkodó képességének fokozásával. Népszerűek az „*Ipari szakkönyvtár*” sorozatban kiadott könyvek. A számítástechnikával, környezetvédelemmel, energiagazdálkodással kapcsolatos kiadványok iránt –

örvendetes módon – nemzetközi érdeklődés nyilvánul meg. Az ideai műszaki könyvnapokra megjelent kiadványok közül hiányt pótol dr. VAMOS GYÖRGY *Papíripari kézikönyve*. A közlekedés témaköréből ugyancsak minden kiadványból „siker-könyv” lesz. Igen keresett és népszerű KORNAI JÁNOS *A hiány* c. műve, amelyet a Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó adott ki.

A műszaki könyvnapok adta lehetőséget felhasználva, az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ saját kiadványait, valamint a Nemzetközi Tudományos és Műszaki Információs Rendszer publikációit is bemutatta a kiállításon.

Az OMKDK székházában látható kiállítás mását a nyíregyházi Móricz Zsigmond Megyei Könyvtárban október 21-én FUTALA TIBOR, az Országos Műszaki Könyvtár igazgatója nyitotta meg. Itt arra is lehetőség nyílik, hogy a környező gyárak, üzemek, kutatóintézetek vezetői és dolgozói az őket érdeklő könyveket mindjárt ki is kölcsönözhessek, az OMKDK kiadványaira pedig előfizethessenek.

(Barabás Tiborné)

KOMMUNIKÁCIÓELMÉLET

Elméleti modell oktatási üzenet tervezéséhez

A cél vitathatatlan: az oktatás minőségét javítani kell, mégpedig az erőforrások minél mérsékeltbb felhasználásával. Jelen cikk szerzője az elmúlt tíz év alatt olyan elméleti modellt fejlesztett ki, amellyel a fenti cél szolgálatában már jelentős sikereket ért el, és amelynek közreadása mindenképpen indokolt. A modell, amely a klasszikus retorika, az információelmélet, az információhordozók, a társadalompszichológia, valamint az emberi információfeldolgozás ismereteinek integrálásával kristályosodott ki, lehetővé teszi adott időkeretek között a forrás (információadó) céljainak optimális megvalósítását oly módon, hogy az üzenet (közlés) tartalmát szisztematikusan a vevő (információfogadó) megismerési igényeihez és korlátaihoz, illetve az információhordozó(k) lehetőségeihez igazítja.

1. Az elméleti modell forrásai

Abból kiindulva, hogy különféle elméletek szintetizálása előnyösebb lehet, mint a kísérleti eredmények elméletté formálása, néhány releváns elméleti modell egyes elemeinek kiválasztásával, ezek kapcsolatainak vizsgálatával, átalakításával építhetjük ki a végső, integrált modellt.

1.1 Matematikai modellek

SHANNON és WEAVER 1949-es matematikai modellje, amely az információelmélet alapjává szolgált, megfelelő kiindulópont abból a szempontból, hogy –

bár nem emberi, hanem fizikai kommunikációs csatornára épül – vizsgálja a jel-tulajdonságot, valamint az időtartam, az információterhelés és a jel-komplexitás közötti összefüggéseket, amely tényezők modellünket is szolgálják. VALENTINE (1963) a következő képletet állította fel:

$$\text{információmennyiség} = \log \left(\frac{S+N}{N} \right) 2TW, \text{ vagy} \\ 2TW \log \left(\frac{S+N}{N} \right).$$

Ez azt jelenti, hogy a beszéd információmennyisége arányos a beszéd időtartamával, a benne foglalt gyakorisági komponensek szóródásával és az amplitúdó szerint elkülöníthető szakaszok számának a logaritmusával. Ezek szerint, ha a beszélő növelni akarja az információmennyiséget, a következő lehetőségek állnak rendelkezésére:

hosszabban beszél;
a gyakorisági komponensek szélesebb skáláján (változatosabban) beszél;
úgy beszél, hogy kiejtésének intenzitálásában minél jobban elkülöníthető szakaszok legyenek.

Jobban elvonatkoztatva a dolgot, arról van szó, hogy valamely üzenet információmennyisége az üzenet időtartamával és a jel-komplexitással egyenlő; a jel-komplexitás pedig a jel-eltérés (signal diversity) és a jel-sűrűség (signal density) függvénye.

Ezen összefüggés – az emberi információfeldolgozás szervezeti (itt és a továbbiakban is emberi szervezet értendő a szervezet szó alatt) és válasz-tényezőivel kiegészítve – az elméleti modellben központi szerepet játszik.